

عالمی تنظیمیں: سنگا پورے

مجموعہ مقالات

سرشناسه: همایش فلسطین از نگاه ایرانی (۱۳۸۳، تهران).
 عنوان و نام پدیدآور: فلسطین: نگاه ایرانی، مجموعه مقالات:
 ایرکزارکنندگان: دانشگاه تربیت مدرس، مؤسسه تحقیقات و
 توسعه علوم انسانی

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی
 ۱۳۸۴. مشخصات ظاهری: ۳۲۲ ص.

شابک: ۷۷-۸-۱۶۸-۹۶۴-۹۷۸. وضعیت فهرست‌نویسی:
 فیبا. یادداشت: کتاب حاضر مجموعه مقالات همایش فلسطین
 از نگاه ایرانی است. موضوع: فلسطین - کنگردها. شناسه
 افزودن: دانشگاه تربیت مدرس، مؤسسه تحقیقات و توسعه
 علوم انسانی.

رده‌بندی کنگردها: ۱۳۸۲ / ۵۸۲ / ۱۰۱ / ۵ / ۱۸۱ - رده‌بندی دیویی:
 ۹۴ / ۹۵۶ - شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۰۴۶۱۹

ناشر	مجموعه مقالات
به کوشش	نشریات مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی
ویراستار	مهدی عباسی و اکبر نبیاس‌زاده
طراح جلد و بونفرم	مهدی عباسی
حروف‌نگار و صفحه‌آرا	حسن کریم‌زاده
شمارگان	مرتضی انصاف‌منش
نوبت چاپ	۱۳۰۰ نسخه
قیمت	اول / ۱۳۸۶
چاپ و صحافی	۲۲۰۰ ت
©	رامین
نشانی	حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است
تلفن	تهران، خیابان زرتشت غربی، شماره ۷۶
نمابر	۸۸۹۸۳۱۸ و ۸۸۹۸۳۱۷۹
	۸۸۹۸۳۱۷۸

فهرست مطالب

	افتتاحیه همایش «فلسطین از نگاه ایرانی»
۷	حاتم قادری
	فلسطین از نگاه‌های ایرانی
۱۱	محمد رضا تاجیک
	فلسطین؛ واقعیت‌ها و راهکارها
۱۹	ابوالفضل شکوری
	آرمانگرایی ایدئولوژیک و منافع ملی در رویکرد ایران به مسئله فلسطین
۲۵	ابراهیم متقی
	روابط مردم ایران با فلسطین و فلسطینی‌ها در گذر تاریخ
۴۱	داود هرمیداس باوند
	ایران و فلسطین: جهت و ابعاد تعامل (گزینه ناگزیر)
۶۹	محمدباقر حشمت‌زاده
	یک بررسی تطبیقی؛ سیاست خارجی ایران درباره مسئله فلسطین در دوران پهلوی و جمهوری اسلامی ایران
۸۹	بیژن اسدی
	سیاست خارجی ایران در قبال اسرائیل از دید نظریه‌های روابط بین‌الملل
۱۳۳	امیرمحمد حاجی یوسفی
	چالش‌های پیش روی سیاست خارجی جمهوری اسلامی در مسئله فلسطین؛ از آرمانگرایی تا واقع‌گرایی
۱۵۳	محمدحسن خانی

ایران و مسئله فلسطین به سوی سیاستی واقع‌گرا و یکپارچه

- ۱۵۹ ..... وحید سینائی
تاریخ‌نویسی صهیونیستی
- ۱۸۳ ..... شمس‌الدین رحمانی
روابط ایرانیان و یهودیان در عهد باستان
- ۲۱۵ ..... نرگس رضاقلی‌زاده
مسئله فلسطین؛ منافع و امنیت ملی ایران
- ۲۶۷ ..... سعیده لطفیان
فلسطین و همزیستی ادیان
- ۲۹۳ ..... محسن کدیور
فلسطین در سیاست خارجی ایران معاصر
- ۳۰۱ ..... جمیله کدیور
میزگرد فلسطین در دایره گفت و گو
- ۳۱۵ ..... حاتم قادری، محسن کدیور، ابوجهاد، ماشاء‌الله شمس‌الواعظین، معمود غفاری، سعیده لطفیان ..

افتتاحیه همایش «فلسطین از نگاه ایرانی»

حانم قادری^{۱*}

نخست باید به این پرسش پاسخ گفت که چرا عنوان همایش را «فلسطین از نگاه ایرانی» گذاشتیم. هنگامی که ریاست محترم دانشگاه، وظیفه برگزاری همایشی را درباره فلسطین به گروه ما واگذار کردند، دوستان و مشاوران، و خود من، در این فکر بودیم که چه عنوان، محتوا و مضمونی را انتخاب کنیم تا بتواند جای خود را در این وضعیت کنونی باز کند و حرفی برای گفتن داشته باشد. با توجه به گروه‌هایی که در ایران درباره فلسطین کار می‌کنند و با وجود گروه وسیعی از چپ‌ها و راست‌ها که چه پیش و چه پس از انقلاب، درباره مسئله فلسطین فعال بوده‌اند، به نظرمان رسید که مضمون «نگاه ایرانی»، مضمونی است که تا به حال مطالعه نشده است، در حالی که مهم است. هنگامی که از نگاه ایرانی سخن می‌گوییم، طبعاً دوستان می‌دانند که این امر، دور از علاقه، سمپاتی، دل‌بستگی و نگرانی نسبت به مردم فلسطین و فلسطینی‌ها نیست. اما شأن یک جامعه و به ویژه دستگاه علمی و نهادهای آموزشی آن و ویژه‌تر از همه، دانشگاه، حکم می‌کند که بتوانیم همایش را از زاویه دید استادان، پژوهشگران و تا آنجا که ممکن است دور از بحث‌های تبلیغی و ایدئولوژیک‌تری برگزار کنیم. از ابتدا هم تصور می‌کردیم که همایش باید با حضور استادان و پژوهشگران ایرانی برگزار شود و حاصل آن به شکل کتابی درآید که دست‌کم در کوتاه‌مدت بتواند منبع و مرجعی برای پژوهشگران، دانشجویان و دانشگاهیان باشد. در همان حال، دوستانی که در گروه یا بیرون از گروه بودند، تذکر می‌دادند که اظهار نظر و نقادی استادان غیر ایرانی هم ضروریست. در نتیجه کوشیدیم با دیگران ارتباط برقرار کنیم. البته، همچنان محور اصلی و بنیادی همایش، نگاه ایرانی بود و دیگران هم در

* دبیر علمی همایش، عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

همکاری با همایش، باید نگاه ایرانی را بررسی، نقادی، ارزیابی و تفسیر کنند. از راه‌های مختلفی با دوستان فلسطینی، پژوهشگران غربی و نیز کسانی که در ایران می‌توانستند با آنها ارتباط برقرار کنند، تماس گرفتیم. مثلاً سفیر محترم فلسطین، ریاست محترم دانشگاه، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و برخی از کسانی که با سفارتخانه ما در قاهره و دمشق، ارتباط داشتند. اما در راه حضور این میهمانان مشکلاتی وجود داشت؛ مثلاً آقای «ادوارد سعید» مشکل سرطان داشت، و برخی از مقالات خیلی دیر به ما رسید. شاید این امر بخشی از فضای جهان سومی باشد که ما در آن زندگی می‌کنیم. برخی از مقالاتی که مثلاً در سفارت ایران در دمشق تاریخ ۸/۷ را داشت، در تاریخ ۹/۲۱ به دست ما رسید، یعنی با ۵۰ روز تأخیر. این در حالی بود که ما ایمیل، و home page داشتیم یا اینکه در روزهای آخر، از مصر تماس گرفتند که می‌خواهند تشریف بیاورند، اما امکان هماهنگی نبود. در نهایت تصمیم گرفته شد که همان محور اول بررسی شود. و اگر این محور جایگاه خود را در حوزه‌های علمی باز کند، مهم است.

من دیروز با یکی از دوستان فلسطینی که در دبیرخانه به دیدن من آمد، گفت و گو می‌کردم. با این که متخصص فلسطین نیستم، اما خیلی شفاف به ایشان توضیح دادم که سیاست‌های تبلیغی و ایدئولوژیک کنونی با وجود حجم بسیار زیاد، به نفع مردم فلسطین نیست، و خوب است که این سیاست‌ها مقداری تعدیل و نهادینه شود و بنیه مناسب‌تری پیدا کند. قصد ما در این همایش، این است. از گروه‌های مختلف خواستیم که مقاله بدهند. تنها استانداردهایی که در نظر داشتیم، علمی بودن مقالات، و نگاه ایرانی بود. نوع موضوعی که در این مقالات بیان می‌شود، در انتخاب آنها سرنوشت‌ساز و سهم نبوده و در نظر هیئت علمی، فقط علمی بودن مقاله مهم بود. حاصل کار در این دو روز ارائه می‌شود. البته من امیدوارم به یاری وزارت محترم علوم، برای انتشار حاصل کار به شکل کتاب بودجه کافی داشته باشیم تا در اختیار پژوهشگران بعدی قرار بگیرد. هدف اول همایش این بود. یعنی، این همایش‌ها بیشتر پیشدرآمدی برای کارهای بعدی است. اینها نکاتی است که خیلی کوتاه می‌توانستیم در این باره که چرا همایش، نخست، نام نگاه ایرانی داشت، و دیگر اینکه چرا قسمت بین‌المللی همایش چنین وضعیتی پیدا کرد، بگوییم.

امیدوارم دوستان، استادان، میهمانان، خانم‌ها و آقایان از بیان نکاتی که به ذهنشان می‌رسد و می‌تواند در پردازش این مسئله به ما یاری رساند، دریغ نکنند و با ما همکاری کنند. در آخر

باید بیفزاییم که متأسفانه در ایران درباره علوم انسانی، به ویژه علمی که نتیجه ابتکار و تولید فکری داخلی است، مشکلات، و موانع بسیار زیادی هست. یعنی کاری که صورت می‌گیرد، همواره یا با خطوط قرمز برخورد می‌کند یا با مشکلات تدارکاتی، اداری یا حساسیت‌های اجتماعی. اما کوشیده‌ایم فضای این همایش، تا جایی که ممکن است، از این مسائل دور باشد؛ مثلاً هیچ سخنرانی تشریفاتی نداشته باشیم و هر کسی که پژوهشگر این امور است، دعوت شود.

نمی‌دانم حاصل کار چه خواهد بود و چه اتفاقی خواهد افتاد. به اتفاق شما دوستان عزیز صبر می‌کنیم و ارزیابی را به پایان کار وامی‌گذاریم. یادآوری می‌کنم که اصل کار باید کتاب مجموعه مقالات همایش، و نیز بازتابی باشد که ممکن است در جوامع علمی پدید آورد.